Mikrolån Aarhus
– Fra arbejdsledig til selvstændig

Et review af erfaringer fra mikrolånsforløb

REVIEW

Mikrolån Århus – fra arbejdsledig til selvstændig

Indholdsfortegnelse

1 FORORD 3

2 RESUMÉ 4

3 HVAD ER MIKROLÅN? 5

4 FORSØG I FORSKELLIGE ETAPER 6

4.1 MIKROLÅN 1.0 (2007-2009) 6

4.2 MIKROLÅN 2.0 (2010-2012) 8

5 MIKROLÅN I DAG (VERSION 3.0) – MÅLGRUPPE OG LOVGIVNING 10

6 TILGANGEN – HVAD BESTÅR FORLØBET AF 12

6.1 REKRUTTERING OG FØRSTESCREENING 12

6.2 FOR-FORLØB 14

6.3 GODKENDELSE AF BUDGET 15

6.4 HOVEDFORLØBET 16

6.5 PROJEKTLEDEREN 17

7 HVORDAN ER DET GÅET BORGERNE? 17

7.1 SCREENING AF BORGERNE 17

7.2 BORGERE DER HAR GENNEMFØRT MIKROLÅNSFORLØB 18

7.3 RESULTAT AF FORLØBENE 20

7.4 LÅNENES STØRRELSE 22

8 MIKROLÅN SET FRA BORGERNES PERSPEKTIV 24

8.1 OM FORLØBET OG DETS INDHOLD 24

8.2 BETYDNING FOR BORGERNE 26

9 POTENTIALET I TILGANGEN 29

10 REVEIWETS METODE 30

11 BILAG: BORGERCASE 33

1 Forord

I denne rapport foretages et kort review af *Mikrolån- fra arbejdsledig til selvstændig.*

Mikrolån startede som pilotprojekt i 2007, hvilket blev fulgt op af endnu et udviklingsprojekt i 2010 (hhv. Mikrolån 1.0 og Mikrolån 2.0). I 2012 blev Mikrolån driftsimplementeret i Aarhus Kommune i den form, som kendes i dag – herefter benævnt som Mikrolån 3.0. I dette review foretages en kort gennemgang af samtlige Mikrolånsforløb, men der vil være særligt fokus på sidstnævnte Mikrolån (3.0), da det er denne form, som i dag er i drift. De deskriptive gennemgange af borgernes færd efter Mikrolån vil ligeledes være på Mikrolån 3.0, da data på borgerne fra de foregående pilot-år ikke har været tilgængelige.

I udarbejdelsen af denne rapport er anvendt evalueringsrapporter fra Mikrolån 1.0 og Mikrolån 2.0 (pilotprojekterne) samt andet eksisterende materiale om Mikrolån. Supplerende er der i februar 2017 foretaget interviews med hhv. projektleder for Mikrolån i Aarhus Kommune og fem borgere.

Rapporten starter med en kort præsentation af Mikrolån og erfaringerne fra de første projekter med tilgangen, idet dette udgør baggrunden, som har ledt til udformningen af det Mikrolånstilbud, der i dag er driftsimplementeret i Aarhus Kommune. Herefter beskrives modellen og tilgangen, således som den er implementeret i tilbuddet om Mikrolån i Aarhus Kommune i dag.

Efterfølgende gives en deskriptiv oversigt over de deltagende borgere samt en status på, hvordan det har gået dem efter Mikrolån. Til slut rettes fokus mod borgernes eget perspektiv med deres vurderinger af mikrolånsforløbet og dets betydning for dem som mennesker. Som bilag præsenteres en enkelt borgercase fra en borger, som har deltaget i forløbet.

God læselyst!

2 Resumé

Mikrolån – fra arbejdsledig til selvstændig (Mikrolån 3.0) er et driftsimplementeret beskæftigelsestilbud under Aarhus Kommunes beskæftigelsesforvaltning. Det henvender sig til borgere på kontanthjælp med problemer udover ledighed dvs. aktivitetsparate, sygedagpenge, fleks-berettigede og førtidspensionister m.m. Mikrolån består af et for-forløb på typisk 6 måneder, hvor borgeren bliver screenet og rekrutteret til tilbuddet, vejledt om sin iværksætteridé samt opkvalificeret i forskellige erhvervsrettede kurser (LAB §32 aktiviteter) samt et hovedforløb på 6 måneder, hvor CVR-nummer oprettes, hvor lånet udbetales og borgeren modtager revalideringslignende ydelse (tilskud til forsørgelse). Borgeren tilbagebetaler det lån, de optager til Aarhus Kommune på en forløbsperiode på syv år, som påbegyndes ved virksomhedsstart (med mulighed for tre års henstand). Der løber ikke renter på lånet (LAS §65 stk. 2). Målet med tilbuddet er, at socialt udsatte får mulighed for at etablere egen, selvstændig virksomhed, bliver selvhjulpne, selvforsørgende og får øget deres sociale kapital.

Inden borgerne starter i forløbet er der en grundig screening og vurdering af, om borgerne kan profitere af et mikrolånsforløb. Blot mellem en fjerdedel og en tredjedel af de borgere, som der holdes samtaler med bliver en del af mikrolånsforløbet. Der er 34 borgere, der har gennemført et mikrolånsforløb siden 2013, hvor tilbuddet blev driftsimplementeret i Aarhus Kommune. Hovedparten af disse er langtidsledige kontanthjælpsmodtagere, (ledige i mindst 12 mdr.). Ifølge projektlederen har flere af deltagerne været ledige i op til ti år.

21 ud af de 34 borgere, der har været i mikrolånsforløb fra 2013 til 2016 er i dag selvforsørgende, svarende til godt 60 pct. Dette må betragtes som en høj andel set i lyset af, at målgruppen ofte er borgere, der også har andre problemer udover ledighed. Særligt på de seneste forløb er det lykkedes at bringe mange borgere over i selvforsørgelse, hvilket dels kan hænge sammen med, at forløbet generelt er blevet udviklet og styrket over tid, dels at rekrutteringen og screeningen er mere målrettet end ved de tidligere forløb. Samtidig er op mod en tredjedel af borgerne fra de tidligere forløb (fra 2013 og 2014) fortsat selvforsørgede.

De interviewede deltagere udtrykker stor begejstring over mikrolånsforløbene. De peger på, at forløbenes indretning og indhold har givet dem fornyet tro på egne kompetencer og at de har oplevet sig anerkendt og respekteret. De beskriver at de igennem forløbets selvudviklingsprocesser, sparring og rådgivning har opnået øget selverkendelse og selvhjulpenhed.

Opsummerende omkring tilgangen kan den beskrives som en motiverende empowermenttilgang, der har som mål at gøre borgerne selvhjulpne og selvforsørgende. Særligt for borgerne i de seneste forløb er det lykkedes.

3 Hvad er mikrolån?

Ideen til Mikrolån er inspireret af Muhammad Yunus' mikrolånsmodel, som er en anerkendt og succesfuld metode til økonomisk og social udvikling i mange udviklingslande. Filosofien bag Yunus' mikrolånsprogram bygger på en opfattelse af økonomisk marginaliserede mennesker som ressource- og idérige medborgere, der med muligheden for mikrolån kan omsætte deres idéer og kompetencer til iværksætteri og indtægtskilde. Yunus investerer i ressourcestærke mennesker i ressourcesvage samfund. *Mikrolån – fra arbejdsledig til selvstændig* gør det omvendte: tilbyder mikrolån til relativt ressourcesvage mennesker i et ressourcestærkt samfund.

Mikrolån kort fortalt

Mikrolån er et tilbud med erhvervsrådgivning og økonomisk støtte til kontanthjælpsmodtagere, førtidspensionister, sygedagpengemodtagere eller borgere, der mod slutningen af hovedforløb kan revalideres, og som ønsker at etablere sig som selvstændige.

Tilbuddet gennemføres med 10-12 iværksættere. Iværksætterne skal følge en opkvalificerende periode. I denne periode vil den enkelte iværksætter modtage personlig vejledning, professionel erhvervscoaching og finansiel rådgivning. Iværksætteren deltager også i et undervisningsforløb om regnskabs-, skatte- og momsregler mv. sammen med de øvrige låntagere, forud for et mikrolån.

Opbygningen af social kapital og sociale kompetencer prioriteres meget højt, og et låntagerforløb inkluderer derfor også netværksdannelse blandt låntagerne. I løbet af hovedforløbet vil egnede iværksættere blive tilbudt et lån på 1.000 - 50.000 kr., som skal bruges til etablering af egen virksomhed.

Forløbet er målrettet personer, der modtager offentlig forsørgelse, og som har behov for hjælp til at starte egen virksomhed.

Målet med tilbuddet er at deltagerne bliver selvforsørgende.

[1]

[1] Beskrivelse i boks fra Aarhus Kommunes hjemmeside

4 Forsøg i forskellige etaper

Mikrolån i Danmark startede i 2007 som et pilotprojekt og er i dag blevet driftsimplementeret i Aarhus Kommune. Her følger et kort historisk rids af de forskellige Mikrolåns-perioder.

4.1 Mikrolån 1.0 (2007-2009)

Mikrolån startede som et pilotprojekt i 2007 i et samarbejde mellem Aarhus Kommune og Socialt Udviklingscenter SUS. Projektet modtog økonomisk støtte fra daværende Velfærdsministerium[2].

4.1.1 Målgruppe

Målgruppen var matchgruppe 5, som er en borgergruppe helt udenfor aktuel arbejdsevne[3] eks. pga. fysiske, psykiske, sociale, kompetencemæssige eller misbrugsbarrierer. I praksis var deltagerne primært personer, der gjorde brug af forskellige varmestuer, væresteds- og aktivitetstilbud i Aarhus Kommune. Det viste sig at være en vanskelig målgruppe, der var ganske dårligt fungerende og med mange individuelle vanskeligheder, der gjorde det svært at realisere projektets overordnede mål om hel eller delvis selvforsørgelse. Derfor var anbefalingerne til Mikrolån 2.0 at afprøve med en bredere sammensætning af målgruppen.
Forløbet i Mikrolån 1.0 bestod dels af individuelle aktiviteter (kontakt med bank, social retshjælps, kontakt med psykiater osv.) samt fælles aktiviteter (kursus, undervisning osv.), der i store træk er meget lig opbygningen i det nuværende mikrolån. Den væsentligste forskel fra dagens Mikrolån var, at borgernes primære erhvervs- og socialfaglige sparring foregik med en projektmedarbejder ansat i SUS – det vil sige, en medarbejder dekoblet fra den kommunale praksis.

4.1.2 Deltagerne

Der påbegyndte 22 borgere i forløbet omkring Mikrolån. Heraf sprang fire borgere fra og fem borgere fik ikke godkendt deres ansøgningsbudget. Det resulterede i, at 13 personer endte med godkendte ansøgningsbudgetter. Syv borgere endte med at optage lån, mens seks borgere ønskede at gå andre veje (eks. ordinær beskæftigelse, overvejelser om skånejob og lignende).

4.1.3 Formål med lån

Borgerne havde forskellige ønsker til, hvad deres virksomhed helt konkret skulle være rettet mod. De lån, som blev givet gik bl.a. til at oprette virksomhed i form af:

---

[2] I perioden 2007-2009 modtager projektet støtte fra Velfærdsministeriet (nu Indenrigs- og Socialministeriet) i forbindelse med regeringens handlingsprogram " Fælles Ansvar II" .

[3] Gammel matchmodel før 2009
http://www.discus.dk/VZFiles/VZInfotextFiles/VZInfotext_304/Besk%C3%A6ftigreg%20Midtjyl%20HOVEDRAP%20-%20Unders%C3%B8gelse%20af%20match%204-5%20%20feb%2008.pdf

- Grafisk bureau,
- Havemand/grovgartner,
- Tag- og tagrenderensning,
- Hundeluftning,
- Ukrudtsbekæmpelse og facaderensning,
- Frisør,
- Kunsthåndværk og værksted og undervisning.

4.1.4 Betydning for deltagerne

Deltagernes kortere eller længere forløb i projektet viste sig at have stor personlig indvirkning på forskellige dimensioner.
Opsamlingen efter Mikrolån 1.0 viste at deltagerne oplevede empowerment i form af:

- Nyt syn på tilværelsen
- Reduktion eller ophør af misbrug
- Gå-på-mod
- Erkendelse af egne begrænsninger og ønske om ændringer
- Stabil deltagelse

Deltagerne oplevede også at få styrket deres sociale kompetencer. Bl.a. i form af:

- Markering og overvindelse af egne grænser
- Positive virkninger i forhold til relationer og fortid
- Øget opmærksomhed på egen fremtoning
- Øget empati
- Øget interesse for samfundsmæssige forhold

Med hensyn til hvorvidt projektet hjælper deltagerne til øget social kapital, er der eksempler på:

- Nye relationer deltagerne imellem
- Gensidig hjælp i de nye relationer

4.1.5 Udfordringer i forløbet

Med Mikrolån som projekt blev forskellige former for barrierer og udfordringer tydelige. Dels var der en række strukturelle barrierer af juridisk og skattemæssig karakter, som måtte afklares, men som forsinkede processen og forløbet for deltagerne. Herudover viste der sig også udfordringer knyttet til sagsbehandling og udbetalingsprocedurer, som omhandlede at vidensniveauet ikke var tilstrækkeligt hos jobkonsulent og ydelsessagsbehandler. Det blev klart, at kommunikation og information om projektet, deltagerne og forløbet var en særdeles vigtig forudsætning for et sammenhængende forløb og for vellykket rekruttering af borgere.

4.2 Mikrolån 2.0 (2010-2012)

I 2010 påbegyndtes Mikrolån 2.0 i et samarbejde mellem Aarhus Kommune og Socialt Udviklingscenter SUS. På baggrund af erfaringerne fra Mikrolån 1.0 blev metoden nu prøvet af på en ny målgruppe, og samtidig blev der ansat en lokal projektmedarbejder til erhvervs- og socialfaglig sparring med borgerne. Projektet blev finansieret af Socialministeriet.

4.2.1 Målgruppe

Målgruppen var matchgruppe 2[4] i daværende matchgruppesystem, som var en borgergruppe, der kunne deltage i beskæftigelsesrettede indsatser, men som ikke forventedes jobklar indenfor en tidshorisont på 3 måneder. Det var borgere med problemer udover ledighed (fysiske, psykiske, sociale, kompetencemæssige eller misbrugsbarrierer), der modtog kontanthjælp, førtidspension, revalidering eller sygedagpenge. Screening af borgere til deltagelse i Mikrolån blev forbedret, således at de allersvageste borgere i matchgruppe 2 blev sorteret fra jf. erfaringerne fra Mikrolån 1.0, hvor en stor del af målgruppen var aktive værestedbrugere.

4.2.2 Forløbet

Forløbet i Mikrolån 2.0 bestod dels af individuelle aktiviteter (kontakt med bank, social retshjælps, kontakt med psykiater osv.) samt fælles aktiviteter (kursus, undervisning osv.), der i store træk var meget lig opbygningen i det forhenværende Mikrolån, dog med erfaringsbaserede ændringer af undervisning og indhold, der minder mere om nuværende Mikrolån. Den væsentligste forskel fra Mikrolån 1.0 var, at en kommunal medarbejder overtog den primære erhvervs- og socialfaglige sparring med borgerne. Indgangen ind i den kommunale praksis blev dermed en anden og lettere end tidligere.

4.2.3 Deltagerne

Der påbegyndte 19 borgere, hvoraf i alt 12 borgere fik godkendt deres ansøgningsbudget. Otte borgere endte med at optage lån i kommunen til start af virksomhed, mens fire borgere stoppede undervejs i projektet.

Forsørgelsesgrundlaget for de 12 personer, der alle fik godkendt deres ansøgningsbudget i maj 2011, var således: Fem personer modtog førtidspension, seks personer modtog kontanthjælp og én person modtog sygedagpenge. Alle overgik i forbindelse med virksomhedsstart til LAS (lov om aktiv socialpolitik) §65 og fik dermed tilskud til forsørgelse og et etableringslån.

[4] matchmodel_pjece_2009_arbejdsmarkedsstyrelsen

4.2.4 Formål med lån

Borgerne havde forskellige ønsker til, hvad deres virksomhed helt konkret skulle være rettet mod. De lån som blev givet, gik bl.a. til at oprette virksomhed i form af:

- Rengøringsfirma
- Børnetøjsproduktion
- Sportstøj til overvægtige børn
- Foredragsvirksomhed
- Smykkevirksomhed
- Frisør
- Regnskabsrådgivning
- Unika tøjdesign til piger.

4.2.5 Betydning for deltagerne

Opsummerende kan det fremhæves, at 8 deltagere forblev selvstændige (de 4 førtidspensionister brugte firmaet som supplerende indtægt, da det er lovligt at være selvstændig mens man er førtidspensionist), og fire deltagere ud af 12 var selvforsørgende ved projektets ophør. Tre af disse personer i egen virksomhed etableret i forbindelse med projektet og én gennem løn ifm. uddannelse. Det skal i den forbindelse påpeges, at de fleste deltagere med førtidspension kæmpede med en række udfordringer udover etablering og driften af virksomheden. Selvforsørgelse viste sig således urealistisk for de deltagende førtidspensionister på længere sigt.

Af samtaler med førtidspensionister (foretaget ved opsamling af erfaringer i 2012) fremgik det dog meget tydeligt, at det at have startet egen virksomhed havde meget stor betydning for selvværdet og identitetsfølelsen. Der er således ingen tvivl om, at projektets mere bløde mål blev indfriet for denne gruppe.

4.2.6 Udfordringer i forløbet

Udfordringer i Mikrolån 2.0 var, ligesom i Mikrolån 1.0, strukturelle barrierer bl.a. omkring udbetalingen af lån.

I Mikrolån 2.0 blev viden samlet hos en central virksomhedskonsulent. Dette for at lette sagsbehandlingen og for at sikre bedre koordination og kommunikation. Den decentrale struktur i jobcenteret i Aarhus Kommune betød imidlertid, at lånet ikke udbetaltes af virksomhedskonsulenten, men af borgerens individuelle ydelsessagsbehandler – tilknyttet lokale centre. Her opstod en væsentlig udfordring, da informationen til de decentrale ydelsessagsbehandlere viste sig ikke at have været tilstrækkelig. Det betød, at projektet som udgangspunkt blev mødt med en vis usikkerhed og modstand fra de enkelte centre og sagsbehandlere – og at udbetalingsprocessen derfor blev forsinket.

5 Mikrolån i dag (version 3.0) – målgruppe og lovgivning

Mikrolån tilbydes borgere, der har været på kontanthjælp i en årrække og som vurderes at kunne blive revalideret ved hovedforløbets start. Det er aktivitetsparate borgere, der har problemer udover ledighed og som gentagne gange har vist, at de har meget svært ved at få, eller fastholde, et arbejde på almindelige vilkår. F.eks. borgere der har svært ved at studere eller opnå en uddannelse, eller har "siddet fast" i mange år på en kommunal forsørgelse og hvor andre former for indsatser ikke har båret frugt. Det kan være borgere, der har en livsstil, som gør det svært at tilpasse sig instrukser fra en arbejdsgiver eller indordne sig en arbejdsdag fra kl. 8-16. Det kan være på grund af psykiske (ADHD, autisme el. lign.), fysiske (smerter i kroppen, ryggen el. lign.) eller misbrugsbarrierer (alkoholdemens el. lign.).

Der er i Mikrolån Århus taget en ledelsesmæssig beslutning om også at inddrage førtidspensionister i tilbuddet, da de er en særdeles relevant målgruppe for Mikrolån. Førtidspensionister bevarer førtidspensionen som forsørgelsesgrundlag ved opstart med Mikrolån efter jf. LAS (lov om aktiv socialpolitik) § 65. Selvom førtidspensionisterne allerede er sikret deres forsørgelsesgrundlag, bliver de i mikrolånsperioden omfattet af revalideringsbestemmelserne. Det, at de beholder deres pension betyder, at de har bedre rammer for at etablere deres virksomhed. Eksempelvis mister de ikke, ligesom revalidenderne, deres forsørgelsesydelse efter seks måneders virksomhedsetablering, og kan endvidere sætte pensionen i bero, i op til 5 år. De har således bedre tid til at konsolidere deres virksomheder og afbetale deres lån.

Forud for godkendelse til et mikrolånsforløb screenes borgerne for robusthed, faglige og forretningsmæssige forudsætninger for at drive virksomhed før de tilbydes Mikrolån (se afsnittet screening og rekruttering). Lånet gives rentefrit ifølge loven. Borgerne, der optager et lån, ender ofte med at etablere virksomheder, som de helt eller delvist vil kunne leve af. Omvendt er Mikrolån ikke en model, hvor borgerne forventes at opnå en indtjening eller afkast, der vil resultere i borgerne opnår en egentlig formue inden for en overskuelig fremtid, hvorfor de rentefrie lån udgør den mest realistiske finansieringsmodel for borgergruppen. En stor gruppe mikrolånere ender endvidere med at opnå ordinær fuld- eller deltidsbeskæftigelse eller påbegynde uddannelse samtidig med, eller efter endt, mikrolån.

Lov om aktiv socialpolitik - om revalidering

§ 46. Revalidering er erhvervsrettede aktiviteter og økonomisk hjælp, der kan bidrage til, at en person med begrænsninger i arbejdsevnen, herunder personer, der er berettiget til ledighedsydelse, fastholdes eller kommer ind på arbejdsmarkedet, således at den pågældendes mulighed for at forsørge sig selv og sin familie forbedres. En person, der er berettiget til sådan hjælp, kaldes en revalidend. Aktiviteter, som revalidenden gennemfører, før det erhvervsmæssige sigte er afklaret, kaldes forrevalidering. Det er aktiviteter med et erhvervsmodnende eller afklarende sigte for revalidenden.

Stk. 2. Kommunen giver tilbud om revalidering, når erhvervsrettede aktiviteter efter denne eller anden lovgivning, herunder lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, ikke er tilstrækkelige til, at den pågældende kan klare sig selv. Rehabiliteringsplanens forberedende del, jf. § 30 a, stk. 3, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats skal anvendes ved vurderingen af, om en persons arbejdsevne er så begrænset, at den pågældende skal tilbydes revalidering. Beslutningen om revalidering skal ikke forelægges for rehabiliteringsteamet.

Stk. 3. En revalidend har ret til revalidering uden hensyn til ægtefællens indtægts- og formueforhold.

Mikrolånstilbuddet består af et for-forløb, hvor der forrevalideres, som beskrevet i lovgivningsteksten ovenfor. I hovedforløbet, som er på 6 måneder, gives der en revalidering. Mikrolån gør brug af § 65 i bekendtgørelsen af lov om aktiv socialpolitik, hvor der angives mulighed for at give revalidering støtte i form af tilskud og et rentefrit lån til etablering af selvstændig virksomhed. LAS §46 skal gives/vurderes før §65 kan gives.

Lovhjemmel - mikrolån

I lovgivningsteksten lyder det:
§ 65. Kommunen kan give en revalidend støtte i form af tilskud eller rentefrit lån til at etablere selvstændig virksomhed, når den pågældende har faglige og forretningsmæssige forudsætninger for at drive virksomheden og denne støtte frem for anden revalidering skønnes at kunne bringe den pågældende i stand til at forsørge sig selv og sin familie.
Stk. 2. Kommunen giver støtten som rentefrit lån, når kommunen skønner, at dette er rimeligt under hensyn til modtagerens fremtidige erhvervsmuligheder.
Stk. 3. Kommunen kan endvidere give tilskud til forsørgelse i en kortere periode, normalt ikke mere end 6 måneder.
Stk. 4. Lånet efter stk. 2 sikres ved tinglyst pant, når dette er muligt.

6 Tilgangen – hvad består forløbet af

I Mikrolån får socialt udsatte mulighed for at etablere egen, selvstændig virksomhed samt få øget deres sociale kapital. Det sker via lån, personlig udvikling og erhvervsmæssig vejledning og deltagelse i udveksling og aktiviteter med andre deltagere. I det følgende udfoldes forløb og organisering i projektet samt projektets tilgang.

6.1 Rekruttering og førstescreening

Mikrolån er et beskæftigelsestilbud, der tilbydes udvalgte borgere fra målgruppen i Aarhus Kommune. For at komme i betragtning til Mikrolån skal borgeren selv have ytret ønske om at starte selvstændig virksomhed eller udvist særlige faglige eller håndværksmæssige evner eller kvalifikationer eller en meget dedikeret hobby og interesse, der kan pege i retning af selvstændig virksomhed. Det betyder, at jobkonsulenten ikke som udgangspunkt bør tilbyde Mikrolån på linje med andre beskæftigelsestilbud i tilbudsporteføljen. Derimod bør det være borgeren selv, der først skal nævne ordet *selvstændig* og efterspørge hjælp hertil, og det er således borgerens egen motivation for at starte selvstændig virksomhed, der driver en eventuel deltagelse i Mikrolån.

Under Jobcenter Aarhus er der fem forskellige hovedcentre (dagpenge og kontanthjælp, integration og fleksjob, job og sundhed, unge og uddannelse), hvor borgerne kan rekrutteres fra. I hvert center er der 1-2 udvalgte videnspersoner, der er uddannet til at rekruttere og

udføre førstescreening til Mikrolån. De øvrige jobkonsulenter henviser borgere i deres sagsporteføje til videnspersonen, hvis borgerne ytrer ønske om selvstændig virksomhed. Videnspersonen laver en screening på, om den pågældende borger kan forrevalideres til Mikrolån (LAS §65). Herefter finder første samtale med borgeren sted, der har til formål henholdsvis at teste borgerens motivation for og idé til at starte selvstændig virksomhed. Samtidig bliver deres personlige og sociale forudsætninger for at kunne opnå fordel af at deltage i Mikrolån, samt deres motivation for at skulle deltage i Mikrolån i de 2x6 måneder, forløbet varer, også vurderet. Videnspersonen vurderer på baggrund heraf, om borgeren kan indstilles til deltagelse i Mikrolån og dermed sendes videre til samtale med projektleder i Mikrolån. Projektleder foretager de endelige screeningssamtaler med borgerne, hvor der stilles personlige spørgsmål og stilles tydelige krav til borgeren.

Uddannelse/oplæring af videnspersoner
Som element i mikrolånstilbuddet i Aarhus foregår der en uddannelse og oplæring af videnspersonerne. Videnspersonerne informeres om deres rolle, ser hvordan revalideringsbetingelserne kan/skal fortolkes i praksis i forhold til deltagelse i Mikrolån (jf. LAS § 65), og de anderledes specialkurser, papirer og indhold der skal bevilges og beskrives. Desuden bevarer de deres 3 måneders opfølgningssamtaler.

Derefter oplæres videnspersonerne i spørgeteknik, der udgør en del af førstescreening til mikrolån. Videnspersonerne deltager som en del af uddannelsen endvidere i alle opstartmøder mellem borger og projektleder i Mikrolån, for at få spørgeteknikken ind under huden samt få forståelse for, hvad Mikrolån går ud på, og lave en fælles vurdering af borgerne.

Der arbejdes i dag med en model, hvor selvstændig virksomhed (herunder mikrolån) er samlet i én gruppe i Jobcentret. Gruppen har tilknyttet en ydelsessagsbehandler. Projektlederen og ydelsessagsbehandleren har hermed kompetence til at bevilge mikrolånene. I denne model sikres et højt vidensniveau om selvstændig virksomhed, da det er de samme personer, der sidder med alle (eller mange) sager på dette område. Samtidig spares de decentrale enheder for at skulle udføre en opgave, der for den enkelte ydelsessagsbehandler vil være så sporadisk, at det er svært at sikre og fastholde tilstrækkelige viden.

Udvælgelseskriterierne gennem hele rekrutteringsprocessen – og slutteligt i godkendelsesprocessen til selve lånet - er baseret på dét, som projektlederen kalder de tre P´er:

- Personen (borgerens personlige forudsætninger, herunder motivation, for at realisere forretningsplanen)

- Pengene (lånebehov)
- Planen (borgerens forretningsplan/idé)

Udvælgelsen er som sådan ikke en meget formel udvælgelse, men er baseret på projektlederens og undervisernes vurderinger samt dialog med borgerne.

6.1.1 Ret og pligt

Som deltager i Mikrolån er man fritaget fra øvrige ret og pligt-tilbud i kommunal regi. Dog med enkelte undtagelser: 1) Hvis jobkonsulent har igangsat aktivitet, inden borgeren påbegyndte deltagelse i Mikrolån (eks. sproglig vurdering på Ordskole) og 2) hvis projektleder i Mikrolån vurderer, at deltagelse i ret og pligt-tilbud kan være konstruktive som afklaringsforløb for borgeren (eks. praktikforløb, sprogskole el. lign.). Man skal ikke søge job i perioden, hvor man deltager i mikrolån, men man skal fortsat til samtaler med jobkonsulent hver tredje måned.

6.2 For-forløb

For-forløbet er et individuelt forløb, som er designet til det specifikke behov, som den enkelte borger har. Undervisningsaktiviteter i for-forløbet foregår som holdaktiviteter. For-forløbet tager 3-6 måneder, men kan dog være længere og består som udgangspunkt af følgende:

- Individuelle samtaler med afklaring og opbygning af relationer
- Udarbejdelse af minivirksomhedsplaner, etableringsbudgetter, driftsbudgetter, likviditetsbudgetter m.m.
- Regnskabskursus og bogføring (8 uger over 8 mødegange)
- Momskursus
- Kursus i SKAT
- Informationsmøde i forsikring for erhverv og revision
- Undervisning i markedsføring, virkemåder og strategi
- Flere workshop i hjemmeside, logo og visitkort
- 4 dages selvudviklingskursus i anden by (obligatorisk)

Projektleder er gennemgående deltager i alle aktiviteter.

Individuelle samtaler foregår mellem borger og projektleder og har til formål at sikre borgerens personlige motivation og afsøge borgerens specifikke behov for støtte i forløbet. Samtalerne finder sted 1-5 gange månedligt og har en varighed på ca. 2-3 timer. Samtalerne foregår sjældent i kommunale bygninger, men gerne hjemme hos borgeren, eller i en park, på café eller et andet sted, hvor borgeren føler sig tryg. Det tætte relationelle arbejde er en bevist strategi i tilbuddet, da et væsentligt element i at rykke sig tættere på beskæftigelse er 1) tillid mellem borger og projektleder og 2) at blive taget alvorligt.

Udarbejdelse af minivirksomhedsplaner, etablerings-, drifts- og likviditetsbudgetter foregår med løbende sparring mellem borger og projektleder.

Regnskabskursus, momskursus, kursus i SKAT og informationsmøde i forsikring for erhverv og revision foretages af skiftende undervisere efter behov, og gerne socialøkonomiske virksomheder eller tidligere mikrolånere. Kurserne skal ruste borgerne til at opbygge bæredygtige lovlige virksomheder og sikre, at borgerne ikke ender ud i skattegæld eller bliver underforsikrede på baggrund af uvidenhed. Desuden giver bogføring større økonomisk overblik (også i privaten), og kan spare mikrolåneren for mange penge hos revisoren.

Undervisning i markedsføring, virkemåder og strategi og workshop i hjemmeside, logo og visitkort foretages af skiftende undervisere. Formålet er at give borgerne indblik i de strategiske aspekter i at drive virksomhed og give dem en platform at promovere sig selv ud fra.

4 dages selvudviklingskursus (obligatorisk) varetages af CHQ Training & Facilitation, der er et anerkendt lederudviklingsfirma. CHQ fører potentielle mikrolånere gennem et 4 dages intensiv kursus/internat med fokus på identifikation af handlemønstre på godt og ondt, håndtering af forandring og modstand og bevidstgørelse af egen motivation som skal få det til at lykkes. Der udarbejdes også HBDI-profiler af borgerne, der afdækker deres personlige tankepræferencer. Dette giver borgerne et indblik i forskellige måder at løse opgaver på, forskellige måder at kommunikere på, og hvad dette har af betydning for ens adfærd. Hvor de andre aktiviteter i for-forløbet vælges til og fra efter borgerens specifikke behov, er selvudviklingskurset obligatorisk. Kurset holdes udenfor Aarhus, da borgerne skal dedikere sig og arbejde intensivt i de fire dag kurset varer. Kurset giver også mikrolåneren og projektlederen/jobkonsulenten et nyt fælles sprog, som et tydeligt værktøj til at kommunikere mere proaktivt om kommende sociale og faglige udfordringer både i hovedforløbet og efterfølgende.

Selvudviklingskurset ligger sidst i for-forløbet og højst en halv måned inden hovedforløbet påbegyndes. Kurset giver således borgerne en sidste mulighed for at overveje, om de er mentalt og personligt parate til at starte egen virksomhed, eller om de hellere skal gå efter ordinær beskæftigelse eller påbegynde uddannelse. Ligeledes giver kurset projektleder en sidste mulighed for at vurdere, om borgeren er klar til at låne penge og blive selvstændig.

6.3 Godkendelse af budget

Når for-forløbet afsluttes, skal der ske en endelig godkendelse af borgernes ansøgning om lån.

Vurderingen af om budget og ansøgning om lån kan godkendes, foretages af projektleder ud fra en *Rød–Gul–Grøn – model*:

- *Grøn – godkendelse*

Projektleder er helt tryg ved planen og har stor grad af tillid til borgerens mulighed for gennemførelse af planen. Lånet godkendes til udbetaling.

- *Gul – plads til forbedringer*

Projektleder har stor grad af tillid til borgeren, men har usikkerheder omkring planen – eller omvendt. Borgeren modtager sparring på planen om hvor, der skal ske forbedringer. Borgeren får mulighed for at genindlevere budget.

- *Rød – afslag*

Projektleder er ikke overbevist om planen, budgettet og/eller borgerens modenhed til at gennemføre planen. Der gives afslag på lån.

Der lægges i vurderingen vægt på, om der er en sammenhæng mellem budget og aktiviteter, der kan resultere i en væsentlig ændring i borgerens beskæftigelsesmulighed. Den endelige godkendelse af budgettet sker ud fra samme udvælgelseskriterier, som i rekrutteringsprocessen er de tre P´er (Personen, pengene, planen). Nogle af de tilfælde, som fører til afslag er f.eks. hvis man i forretningsplanen satser alle penge på at overleve de første måneder, og har en meget urealistisk forventning om, at kunder eller penge vil strømme ind efterfølgende, eller hvis forretningen virker urealistisk, fordi den foregår på et meget konkurrencepræget marked uden at have en anderledes tilgang til kunden (pizza, kiosk, kosmetolog).

6.4 Hovedforløbet

I hovedforløbet foregår låneetablering og opstart af virksomhed og udbetaling af forsørgelse. Hovedforløbet tager 6 måneder og består som udgangspunkt af følgende:

- Ugentlig kontakt/besøg mellem borger og projektleder
- Månedlige netværksmøder (anerkendende samtaler, spejling og networking).
- Moms og regnskab
- Sociale udfordringer
- Salgsmotivering
- Afklaring af virksomhedens overlevelse, og evt. supplerende arbejde
- Lukke virksomheden

Borgeren træffer ifølge projektlederen så at sige en beslutning om at " opsige" sin forsørgelse hos kommunen.

Hvis det viser sig at borgeren ikke kan leve af indtægterne, vurderer projektleder og borger muligheden for supplerende arbejde, SU, dagpenge eller ordinært arbejde. Hvis man vil tilbage på en offentlig forsørgelse i kommunen skal virksomheden lukkes og alle værdier sælges (gælder dog ikke førtidspensionister). Uanset hvilken løsning, der vælges, skal lånet betales tilbage.

6.5 Projektlederen

Mikrolån bygger på tre grundelementer; erhvervsrådgivning, lån og forsørgelse samt relationelt borgerarbejde. Projektlederen spiller en central rolle heri. Projektlederen i Mikrolån arbejder fuldtid med tilbuddet og har en erfaringsmæssig profil, der er en stor fordel i arbejdet med mikrolån til borgere med problemer ud over ledighed. For det første har projektlederen kendskab til målgruppen gennem mange års arbejde med særligt socialt udsatte i Socialforvaltningen og Beskæftigelsesforvaltningen i Aarhus Kommune. For det andet har han selv været selvstændig erhvervsdrivende i mere end 10 år og har dermed stor personlig erfaring fra livet som iværksætter og selvstændig, som han tager med ind i arbejdet med borgerne. Koblingen af erfaringer fra både kommunal og privat praksis gør, at borgerne oplever, at projektlederen er troværdig i arbejdet med Mikrolån og tillidsvækkende i samarbejdet.

7 Hvordan er det gået borgerne?

I følgende gennemgang præsenteres baggrundsoplysninger for de borgere, der har deltaget i Mikrolån. Generelt har det været meget vanskeligt at få oplysninger om borgere (grundet lokale datamæssige udfordringer med at kunne udtrække relevante data) i forløbene, hvilket gør det vanskeligt at drage entydige konklusioner.

Der tages i det følgende udgangspunkt i Mikrolånsforløb 3-6, som udgør de forløb, der er afholdt efter, at Mikrolån blev driftsimplementeret i Århus, og som det har været muligt at finde data på. De seks borgere i forløb 7, som d. 15/02 2017 er nået til afslutningen af deres forløb, vil ikke blive inddraget.

7.1 Screening af borgerne

34 borgere fra Aarhus Kommune har deltaget i forløb 3-6. De 34 borgere er udtryk for borgere, der har gennemført hele forløbet og har optaget mikrolån.

Et særligt element i projektet er, at der er løbende optag og løbende frafald eller frasortering af borgere, såfremt borgerne undervejs beslutter sig for, at forløbet alligevel ikke er noget for dem. Dette er et bevidst element, som afklarer for borger og jobkonsulent, at dette ikke er korteste vej til selvforsørgelse. Ifølge projektlederen udgør det endelige antal mikrolånere 25-30 pct. af det antal borgere, som han har været i kontakt med i forbindelse med tilbuddet Mikrolån. Det er dog et tal, som svinger fra forløb til forløb. Med andre ord sorteres en forholdsvis stor andel fra, inden de starter i et egentligt forløb. Der registreres ikke oplysninger om disse borgere eller begrundelserne for, at potentielle deltagere springer fra inden

forløbenes start. Projektlederen peger dog på en række forskellige forhold og begrundelser for, at man ikke starter i et egentligt forløb:

- *Ønske om højere lån.* Nogle ønsker ganske enkelt at låne en langt større sum penge, som overskrider rammen for tilbuddet.
- *Egne begrænsninger som barrieren.* Nogle falder fra, fordi de efter at have arbejdet med en idé ser og erfarer, at de faktisk ikke, som forventet, alligevel selv har kapaciteten til at etablere egen virksomhed.
- *Ikke realisérbar idé.* Nogle falder fra, fordi ideen ganske enkelt ikke lader sig realisere, f.eks. hvis den forudsætter spiritusbevilling, som ikke gives, godkendelse af madbod eller lign. Altså ideer som stoppes, fordi man ikke opnår de nødvendige tilladelser eller forudsætninger.
- *Sprogbarrierer.* Nogle har ganske enkelt ikke et tilstrækkeligt godt dansk til at kunne etablere den virksomhed, som de ønsker ift. kundegruppen.
- *Sygdom.* Blandt de borgere, der undervejs springer fra, er også borgere, som er ramt af sygdom. Inden lånet skal udbetales, skal borgerne raskmeldes, men for nogle er det ikke realistisk.
- *Trængt økonomi.* Enkelte starter ikke i mikrolånsforløb, fordi deres økonomi (hvis de er på en nedsat ydelses som f.eks. uddannelsesydelse, integrationsydelse eller under 225 timers reglen) er så trængt, at de ikke selv vurderer, at de er i stand til at klare sig og blive fastholdt på den lave ydelse i de 6-12 mdr., som for-forløbet eller hovedforløbet tager.
- *Bekymring for om det lykkes økonomisk.* Atter andre vælger at springe fra, fordi de oplever usikkerheden om den fremtidige indtægt som for stor til, at de tør risikere det. Det kan eksempelvis være mennesker på sygedagpenge, som hellere vil bevare sygedagpengene fremfor at få støtte i 6 mdr. i et mikrolånsforløb, eller borgere, der kan vurderes til at få et fleksjob med fast løn.

Ifølge projektlederen skal afbrydelse af mikrolånsforløbet ikke nødvendigvis ses som en fiasko for hverken projekt eller borger. Ofte fører det indledende mikrolånsforløb til øget afklaring, opkvalificering og øget ansvar for eget liv, også selvom det for borgeren bliver klart, at løsningen på udfordringerne og ledigheden ikke nødvendigvis er opstart af egen virksomhed. Dette pointeres ifølge projektlederen, at andre sagsbehandlere tit oplever en kommende proaktiv tilgang til udfordringer, efter at borgerne har deltaget i forløbet.

7.2 Borgere der har gennemført mikrolånsforløb

I det følgende vender vi blikket mod de deltagere, som faktisk har gennemført et mikrolånsforløb, og altså har fået et mikrolån udbetalt. Af den nedenstående tabel fremgår det, at 34 borgere har gennemført et mikrolånsforløb siden juni 2013, hvor det tredje forløb fandt sted.

Tabel 1 - Antal deltagere og tidspunkter for forløbene 3 – 6.

Forløb	Tidsperiode	Antal borgere
M3	01/06 – 30/11 2013	10
M4	01/03 – 31/08 2014	9
M5	01/02 – 31/07 2015	6
M6	16/11 – 15/05 2016	9
I alt		34

For de 34 borgere, der har gennemført mikrolånsforløbet og har lånt penge til opstart at egen virksomhed, er kønsfordelingen nærmest lige med 16 kvinder og 18 mænd.

Tabel 2 - Køn

Køn	Antal borgere	Procent
Kvinde	16	47
Mand	18	53
I alt	34	100

Generelt er tilgangen til deltagerne meget individuelt betonet og afhængig af den enkeltes baggrund, kompetencer og situation. Ifølge projektlederen er der dog en ofte en kønsspecifik forskel på, med hvor meget selvtillid mænd og kvinder går ind i mikrolånsforløbet. Ofte vil kvinderne have et øget behov for at få opbygget og styrket deres selvtillid og tro på egne evner. Mænd har oftere et langt større selvværd, der omvendt kan udgøre barrierer ift. hvor realistiske vurderingerne er af egne evner. Uanset afsættet er tilgangen til borgeren at forsøge at medvirke til, at borgeren får en stærkere forståelse for egne kompetencer og udfordringer, således at det bliver lettere at håndtere udfordringer undervejs i forløbet.

Aldersfordelingen for deltagerne i mikrolånsforløbene underbygger, at forløbene er for borgere, for hvem andre beskæftigelsesinitiativer slår fejl, og som qua et vist erfaringsgrundlag også har noget at bygge videre på i udviklingen af egen virksomhed. Bortset fra to borgere er alle andre over 30 år gamle. Dette skyldes også uddannelsespålæg for unge under 30 år. Aldersintervallet blandt deltagerne spænder mellem 27 og 60 år, og gennemsnitsalderen er 43 år.

Tabel 3 – Alder for borgere i mikrolånsforløb 3- 6

Alder	Antal borgere	Procent
27-30	2	6
31-40	13	38
41-50	11	32
51-60	8	24
I alt	34	100

Tabellen angiver borgernes aktuelle alder, beregnet fra deres fødselsår

Socialt Udviklingscenter SUS har forsøgt at få oplysninger om borgernes forsørgelsesgrundlag, inden de kom i mikrolånsforløb. Af nedenstående tabel ses borgernes forsørgelsesgrundlag, inden de startede i forløbet. Der er imidlertid et stort antal borgere, hvis forsørgelsesgrundlag vi ikke har kendskab til. Det skyldes, at det har været kompliceret for Aarhus Kommune at udtrække disse oplysninger fra deres database. Der kan være udfordringer i, at de eventuelt har været fejlplaceret i en forsørgelseskategori, eller hvis de har haft skiftende forsørgelse. Ud af de 34 borgere er tre førtidspensionister. De tre borgere var en del af forløb 3 og forløb 4. Erfaringerne er, at førtidspensionister kan være svære at motivere til at blive selvforsørgende bl.a. som følge af at de har begrænset arbejdsevne.

Tabel 4 - Forsørgelsesgrundlag før Mikrolån

Forsørgelsesgrundlag	Antal borgere
Dagpenge, Fuld ledighed	1
Førtidspension	3
Kontanthjælp, Passiv	5
Kontanthjælp, Virksomhedspraktik, Privat	2
SU med ydelse	1
Sygedagpenge, Passiv	1
Vides ikke*	21
I alt	34

* Selvom der ikke er registrerede data på deltagernes forsørgelsesgrundlag, kan projektlederen fastslå at hovedparten af deltagerne altid har været langtidsledige kontanthjælpsmodtagere. Da der ikke indgik sygedagpengemodtagere i forløb 3 og 4, kan det med stor sandsynlighed antages at næsten alle kom fra kontanthjælp.

7.3 Resultat af forløbene

Aarhus Kommune kan via deres registre rapportere, at 21 borgere ud af de 34, som har deltaget i Mikrolån 3-6, aktuelt er selvforsørgende. Dette svarer til godt 60 pct. af deltagerne, hvilket må betragtes som en relativt høj andel set i lyset af, at målgruppen er borgere, der også har andre problemer udover ledighed.

Særligt på de seneste forløb er det lykkedes at bringe deltagerne over i selvforsørgelse, hvilket viser sig ved, at alle deltagere på forløb 5 og 6 i dag er selvforsørgede. På de to foregående forløb (altså forløb 3 og 4) er det omkring en tredjedel af deltagerne, som er selvforsørgede (se nedenstående tabel).

Tabel 5 - Varighed for beskæftigelse efter Mikrolån i perioden fra endt forløb t.o.m. 31/12 2016

Forløb	Antal borgere i forløb	Antal borgere i selvforsørgelse	Antal af dage, hvor borgerne har været selvforsørgende	Hver borger har i gennemsnit været selvforsørgende i antal dage:
Mikrolån 3	10	3	2520	840
Mikrolån 4	9	3	1215	405
Mikrolån 5	6	6	2406	401
Mikrolån 6	8	8	1622	203
Mikrolån 6*	1	1	117	117
I alt	34	21	7880	375

* En borger fra M6 blev forsinket i forløbet, og er derfor blevet senere færdigt end de andre. Derfor har han været selvforsørgende i færre dage end de andre.

Ifølge projektlederen handler den øgede andel af deltagere, der er selvforsørgede, om, at mikrolånsforløbene gradvist er blevet justeret med fokus på at gentage de elementer, der fungerer. Screeningen er blevet bedre, således at de som optages på forløbene, er mere afklarede, og der kan dermed bruges flere ressourcer på de, som reelt har motivationen og kompetencerne til at fuldføre. I praksis betyder det også, at undervisningen kan målrettes mere til de, som er parate til at modtage den, hvor der i de tidligere forløb var flere, som også undervejs i undervisningsforløbene faldt fra, fordi de erkendte, at forløbet alligevel ikke var noget for dem. Som yderligere årsag til at flere gennemfører i dag, peger projektlederen på, at der også er sket en løbende og bedre opkvalificering af de vidensansvarlige i kommunen, så de er bedre til at sætte ind, rådgive og informere undervejs. Endelig må der også peges på, at konjunkturerne er bedre i dag end for nogle år siden, således at det ganske enkelt er lidt nemmere at starte egen virksomhed, særligt sammenlignet med de allerførste forløb, som fandt sted under økonomisk krise.

Antallet af dage uden offentlig forsørgelse for borgerne, som i dag er selvforsørgede fremgår også af ovenstående tabel. I gennemsnit har de 21 borgere, der i dag er selvforsørgende, været selvforsørgende i 375 dage (pr 31/12 2016). Det har med de modtagne data ikke været muligt at give et mere detaljeret billede af antallet af selvforsørgede dage for borgerne.

7.4 Lånenes størrelse

Der er variation i, hvor store beløb borgerne har lånt. Udgangspunktet er, at borgerne kan låne op til 50.000, men hovedparten låner langt mindre og mere end to tredjedele har lånt mindre end 30.000 kr. Det gennemsnitlige lånebeløb er godt 26.300 kr. for de 29 borgere. Det mindste lånebeløb er 2300 kr. og det største lånebeløb er 51.000 kr. Variationen i lånebeløbene for borgerne fremgår af tabellen nedenfor.

*Tabel 6 – Oversigt over lånebeløbets størrelse for borgere i mikrolånsforløb**

Lånebeløb i kr.	Antal
2.000 - 19.999	7
20.000 - 29.999	13
30.000 - 39.999	5
40.000 - 49.999	3
50.000+	1
I alt	29

Mindste lånebeløb: 2.300 kr
Største lånebeløb: 51.000 kr
Gennemsnitligt lånebeløb: 26.337,93 kr

* Tabellen indeholder kun oplysninger for borgere, der *ikke* har tilbagebetalt hele lånebeløbet.

En yderligere indikator på, hvordan det går med borgere, der har været i mikrolånsforløb handler om, hvorvidt de formår at tilbagebetale lånet. Ifølge en opgørelse fra Aarhus Kommune har fem af de 34 borgere fra forløb 3-6 tilbagebetalt deres lån før tid (7 år). De resterende 29 borgere har tilsammen lånt 763.800 kr. og skylder aktuelt 555.097 kr. De har således tilbagebetalt 208.703 kr., svarende til godt en fjerdedel af det beløb, som de har lånt.

I nedenstående tabel ses det oprindelige lånebeløb, samt hvor meget de fortsat skylder for de 29 borger, som ikke har betalt deres lån ud.

Tabel 7 - Borgernes lån

Forløb	Oprindelig gæld / kr.	Aktuel Gæld /kr.	Procentsats for gennemført tilbagebetaling
Forløb 3	264.850	152.689	42
Forløb 4	243.050	180.258	26
Forløb 5	105.100	89.700	15
Forløb 6	150.800	132.450	12
I alt	763.800	555.097	27

Som det fremgår, er det, som forventet, en højere andel af det samlede lånebeløb, der er betalt tilbage blandt borgerne i de tidligere forløb, mens borgerne i de senere forløb endnu ikke har nået at tilbagebetale så meget.

Rammen for tilbagebetaling af lånet er, at borgerne har syv år til at afdrage deres gæld (samt mulighed for tre års henstand). For de borgere, som allerede har betalt deres lån ud, gælder, at de selv har ønsket et højere tilbagebetalingsbeløb, så de kunne komme ud af lånet. Ifølge projektlederen er der generelt stor velvilje blandt borgerne til at tilbagebetale lånet, da borgerne gerne vil "kvittere for tilliden", og fordi de ved, at pengene kan bruges til udlån til kommende borgere. Som udgangspunkt synes tilbagebetalingsgraden at være tilfredsstillende ud fra den betragtning at borgerne har syv år til at afdrage gælden.

Samtidig skal det dog bemærkes, at 12 af de 29 lånesager er overdraget til SKAT. Dette sker, hvis borgeren ikke har overholdt den oprindelige aftale om tilbagebetaling. Ifølge projektlederen har en årsag til dette været implementeringen af Digital Post, som har været en udfordring for flere af borgerne. Dette har for nogle resulteret i, at de har misset rykkere, hvorefter deres sag kan være overdraget til SKAT.

Der er naturligvis variation i, hvor stor en andel de enkelte borgere har formået at betale tilbage. Af nedenstående tabel fremgår det, at det blot er en lille del af borgerne (7 ud af 34), der har formået at tilbagebetale mere end tre fjerdedele af deres lån. Det er i øjenfaldende, at 5 af disse er at finde på forløb 5 og 6, som alt andet lige har haft kortere tid end de øvrige til at tilbagebetale pengene. Dette synes at understøtte billedet af, at screeningen til mikrolånsforløbet er blevet skærpet på de senere forløb, og at flere dermed får succes med deres virksomhed og altså som følge heraf kan betale lånet tilbage. Generelt lånes der også gennemsnitlig færre og færre penge i de nyere mikrolånsforløb, hvilket gør det nemmere at afvikle sin gæld hurtigt. Det kan også skyldes at Skat i en periode ikke var særlige effektive (undlod) til at opkræve gælden.

Tabel 8 – Oversigt over tilbagebetalingsgrad for borgere i de forskellige forløb. Angivet i antal borgere

Tilbagebetalingsgrad	Forløb 3	Forløb 4	Forløb 5	Forløb 6	I alt
0-24 %	3	3	1	6	13
25-49 %	5	6	2	1	14
50-74 %	0				0
75-99 %	2				2
100%			3	2	5
I alt	10	9	6	9	34

8 Mikrolån set fra borgernes perspektiv

Hvordan er det gået borgerne – set ud fra deres eget perspektiv? I interviews med fem borgerne, henholdsvis to enkeltinterviews og ét gruppeinterview, har deltagerne selv fået mulighed for at fortælle, hvad de mener at have fået ud af deres deltagelse i Mikrolån, samt hvad de ser af styrker og svagheder ved projektet.

8.1 Om forløbet og dets indhold

8.1.1 Screening og motivation som afgørende

Borgerne selv peger i interviewene på, at en grundig screeningsproces er en afgørende og vigtig faktor. Det italesættes, at ikke alle egner sig til/trives med at være selvstændige. Da selvstændig virksomhed er målet med projektet, er det vigtigt, at de borgere, som inddrages i forløbet, både ønsker dette og har evnerne til dette. Samtidig er det vigtigt, at det er borgere, som er motiveret for forløbet.

At arbejde med en gruppe af ligesindede der alle ønsker at starte en virksomhed, beskrives også som vigtigt. En af deltagerne påpeger, at det har været godt, at man deltager med mennesker, som brænder lige så meget for det som en selv. Han mener, at det havde været skadende for hans forløb, hvis han havde deltaget med mennesker, som var pessimistiske eller som ikke gad. Samtidig får den fælles motivation en selvforstærkende effekt. Man forbliver motiveret, fordi de andre også er motiveret.

8.1.2 Individuelle samtaler, råd og sparring

Individuelle samtaler, råd og sparring italesættes som et vigtigt element i mikrolånsforløbet. Der er sat tid af til denne sparring, og deltagerne oplever, at der bliver lyttet, sparret og fulgt op. Samtidig har det givet borgerne oplevelsen af at være hovedperson i deres eget forløb. Deltagerne nævner særligt, hvordan den tillidsfulde relation til projektlederen har været vigtig for deres udvikling.

En deltager nævner i denne sammenhæng:

> ***"Jeg har haft en struktureret – men også ustruktureret – faglig og følelsesmæssig sparring omkring at blive iværksætter. Jeg har altid kunnet ringe til Steen og har snakket med ham løbende – dette har været vigtigt. […] Jeg er en følelsestyret machomand. Jeg snakker om faglige ting og om min virksomhed, men får måske noget helt andet ud af samtalen. Det er dejligt at kunne snakke med nogen, man har tillid til og stoler på. Jeg har haft nogle ting, der skulle modnes i mig selv for at kunne tro på mig selv ordenligt. Det har Steen hjulpet til. Programmet er båret af den personlige relation, man får til Steen. Han har forvaltet sin rolle rigtig godt" (Mikrolåner, som i dag lever af sin virksomhed)***

8.1.3 Selvudviklingskursus

Det fire dages selvudviklingskursus, er den aktivitet i projektet, som særligt har brændt sig fast i deltagernes hukommelse. Kurset bliver afholdt som internat og danner grobund for den selvudvikling, som deltagerne alle beskriver, de har gennemgået. Deltagerne beskriver i interviewene, at kurset gjorde dem til stærkere mennesker. Oplevelsen var, at de blev mere robust og lærte at tackle de udfordringer, man møder på sin vej.

De interviewede understreger at det er særligt relevant for målgruppen for Mikrolån, idet det er mennesker, der ofte har brug for at styrke deres robusthed. Flere af deltagerne beskriver, hvordan de på internatet fik redskaber, som de løbende anvender. Nogle af eksemplerne på dette er værdianalyse, hvordan man kan se sig selv som kriger eller offer, personprofiler, identificere overspringshandlinger, at træning gør mester mv.

Ifølge de interviewede deltagere, var det særligt givtigt, at kurset løb over flere dage. Det gjorde forløbet intensivt, og deltagerne føler, at de kom i dybden med de forskellige øvelser og emner, som blev præsenteret. Derudover mener de, at det er en givende udfordring at være sammen med resten af deltagergruppen.

En deltager påpeger, at selvom et sådan kursus er dyrt for kommunen, så er det en investering med et tydeligt afkast, som man ikke vil kunne opnå på andre måder. Han mener, at internatet er særligt udbytterigt, blandt andet fordi det varer flere dage og på grund af det fokus, som kurset tager afsæt i:

> ***" Svaret er ikke kun at give folk flere kurser, men derimod at give folk muligheden for at arbejde med sig selv og sin indre motivation […] Der var gode øvelser, og man blev holdt engageret. Det er nemt at glide af på alting, særligt når man skal lære noget, men man blev holdt ved ilden. Jeg lærte utrolig meget."***

Deltageren fortæller om andre kurser og seminarer – af kortere varighed –, hvor han har mistet koncentrationen eller motivationen. Dette oplevede han ikke på internatet. En anden deltager mindes også, at internatet var en udviklende og afgørende aktivitet i forløbet:

> ***"Det der virkelig sparkede røv, det var det internat. Det gjorde en verden til forskel, og det oplevede jeg faktisk hos alle. Vi blev virkelig presset helt ud til kanten."***

En tredje deltager fortæller:

> ***"Hold nu op – det er tre dage i mit liv, jeg aldrig glemmer. Det var så øjenåbende. […] Efterfølgende har det sat gang i en masse processer. Jeg bruger meget af det, vi lærte."***

Fælles for deltagerne er, at kurset har været afgørende for dem, og det italesættes derfor som en vigtig brik i mikrolånsforløbet. Det var i interviewene vanskeligt for deltagerne at udpege enkeltdele af kurset, som særligt gode og de betragtede det mere som helheden i kurset. Som begrundelser fremhæver deltagerne:

- Kurset har fokus på selvudvikling (hvilket deltagerne udtrykker at de havde et stort behov for)
- Øvelserne var gode og man blev udfordret via de øvelser der blev gennemgået
- Det varede flere dage, og man kunne følge op
- Omgivelserne var gode
- Underviseren var god
- Man var en gruppe afsted. Det skabte fællesskab, og dermed en fælles motivation, gåpåmod og gejst (men at være sammen med så mange er en udfordring i sig selv, som også var med til at rykke deltagerne).

8.1.4 En projektleder med forskelligartede kompetencer

Som tidligere påpeget, fremhæver de interviewede deltagere, at relationen til projektlederen har haft en afgørende betydning for dem, og de er enige om, at Mikrolån ikke havde været en succes, hvis det ikke var for netop de kompetencer, som projektlederen ligger inde med.

Deltagerne taler om forskellige karakteristika, som er vigtige hos en projektleder af Mikrolån. For det første er det vigtigt, at personen har det rette menneskesyn (som beskrevet tidligere). Menneskesynet skal føles og udleves i den direkte relation og ikke blot tænkes eller italesættes. Det er herudover vigtigt, at personen er rummelig og anerkendende og kan møde alle typer mennesker i en ligeværdig relation. Samtidig skal personen brænde for at gøre en forskel for målgruppen og have en oprigtig interesse i at få deltagerne til vokse som mennesker. Det er vigtigt for deltagerne at have en livline, hvor man kan hente råd, sparring og opbakning. Derudover er det vigtigt, at det er en person, som har en solid erfaring og som selv har prøvet at drive en virksomhed, fordi det skærper blikket på den forretningside og forretningsmodel, der ligger bag oprettelsen af selvstændig virksomhed.

8.2 Betydning for borgerne

8.2.1 Styrkede kompetencer, både fagligt og menneskeligt

I forbindelse med mikrolånsforløbet har deltagerne opnået en stor opkvalificering både på det faglige og menneskelige plan.

Rent fagligt er deltagerne blevet klædt på til at opstarte og drive egen virksomhed, og via læringsforløbet har de lært en masse om iværksætteri. De har blandt andet modtaget undervisning i regnskab, markedsføring, revision, moms mv. Således har de opnået viden om de komponenter, der indgår i at drive en virksomhed.

De interviewede deltagere peger dog alle på, at det særligt er den menneskelige og personlige udvikling, der er det afgørende ved projektet, og som har været afgørende for dem. Der er

blevet arbejdet intensivt med deltagernes personlighed og i at styrke dem som mennesker, og dette har båret frugt hos deltagerne.

I interviewene påpeges det, at målgruppen for Miikrolån er borgere, der har mødt store udfordringer på deres vej, og som har særlige udfordringer ved at komme tilbage på arbejdsmarkedet. De interviewede borgere har bl.a. været ramt af stress eller depression, som har haft personlige og psykiske konsekvenser, og som har været en hindring for dem ift. at komme ud på arbejdsmarkedet. Samtidig har ledighed generelt en række negative konsekvenser for følelsen af selvværd og optimisme. I projektet har de haft mulighed for at arbejde med dette, og de understreger, hvordan det har været afgørende for dem, at de har fået arbejdet med deres selvværd og fået troen på sig selv og sine kompetencer tilbage. En deltager beskriver det således:

> ***"At være arbejdsløs er noget af det værste, du kan blive udsat for, for du mister så meget selvværd, og til sidst tror du ikke, du kan noget. Her [i mikrolånsforløb] får man selvværd og selvtillid tilbage. Og man får et formål. Der er en grund til, at du står op om morgenen."***

Et særligt og givende aspekt ved Mikrolån er ifølge borgerne, at man ikke kun lærer de faglige aspekter ved at opstarte en virksomhed, men lige så meget arbejder med sig selv. Man udvikler sig som menneske og får arbejdet med de følelser, som kan være en hindring for en selv.

8.2.2 Øget individuel empowerment

Processen, hvor deltagerne arbejder med personlig udvikling, fører til en større grad af empowerment og selvhjulpenhed. I og med at deltagerne har lært at overkomme de udfordringer, de møder på deres vej, er de bedre rustet til at blive selvhjulpne.

> ***"Man får arbejdet med svagheder og stopklodser hos sig selv, som man skal lære at kende. Jeg fik et meget mere nuanceret billede af, hvad jeg kan og hvad jeg ikke kan. Og jeg kan meget mere, end jeg troede, jeg kunne"***

Samme borger italesætter, hvordan hun i dag ikke bliver slået ud af kurs, når hun møder modstand eller udfordringer på sin vej. Hun er i dag i beskæftigelse, hvilket hun ikke tror hun havde været foruden mikrolånsforløbet:

> ***"Hvis du havde spurgt mig for 10 måneder siden, om jeg skulle tilbage til min gamle profession, så ville jeg have sagt 'nej - jeg brækker mig', men sidenhen er der nogle brikker, der er faldet på plads. Jeg var heldig, og blev tilbudt et job. Det er ikke mit ønskejob, men det er et job, jeg kan holde ud. Og der er stadig lidt liv i min virksomhed, og målet er, at der stille og roligt skal skrues op for det igen. Med Mikrolån har jeg fået en indre ro. Jeg ved, at det hele nok skal lykkes. Det har gjort mig i stand til at styre mit eget liv. Havde jeg ikke været i mikrolånsforløb havde jeg heller ikke sagt ja til jobbet. Men nu kunne jeg sige ja, fordi jeg ved med mig selv, at det ikke er det, jeg skal for evigt."***

For denne borger har forløbet været med til, at hun er kommet i beskæftigelse igen og dermed er blevet selvforsørgende. Dette på grund af de redskaber hun erhvervede sig og den selvudvikling hun gennemgik i forløbet. Mikrolånsforløbet giver deltagerne mulighed for at forfølge deres drøm samtidig med at de modtager råd, vejledning og sparring, som bringer dem videre og altså, som i tilfældet med kvinden ovenfor, også i nogle tilfælde til beskæftigelse som lønmodtager.

8.2.3 Menneskesyn

For deltagerne har det menneskesyn, de er blevet mødt med, været helt centralt. Det kommunale system bliver ofte udskældt for den måde, borgerne føler sig behandlet og mødt på. I projekt Mikrolån bliver mange af disse fordomme gjort til skamme, og deltagerne fortæller, hvordan de har følt sig set og hørt. De føler sig ikke blot som et personnummer eller et nummer i køen, men derimod som værdifulde borgere med ressourcer. De føler sig heller ikke sat i kasser, men har en oplevelse af, at der er plads til dem og deres drømme. En borger, som ved sit første møde med sagsbehandleren nævner drømmen om egen virksomhed, nævner i denne sammenhæng:

> ***"Det kom bag på mig at blive taget alvorligt. Det var rart ikke at få at vide, at jeg bare skulle gå ud og få et almindeligt job. Og når projektet er startet, er der stadig fokus på hver enkelt. Det er med blik på hver enkelt, og det handler ikke om kasser. Det er alles frygt, når de kommer ind i systemet."***

En anden borger nævner, at den måde hun blev mødt på, havde betydning for, hvordan hun så på sig selv:

> ***"Jeg fik en erkendelse af, at jeg skulle tage mig selv alvorligt – netop fordi andre pludselig tog mig alvorligt."***

Deltagerne understreger, hvor stor betydning det har at blive mødt på denne måde. Samtidig understreger de vigtigheden af den relation, der er opbygget med projektlederen, og som netop har sit udgangspunkt i projektlederens måde at møde deltagerne på. Projektlederen har ifølge de interviewede deltagere guidet og støttet dem igennem hele forløbet. På denne baggrund beskrives han som en kompetent, erfaren, rummelig og tillidsfuld sparringspartner.

En anden særegenhed ved projektet er, at deltagerne har fået mulighed for at arbejde med noget, som de brænder for:

> ***"Jeg kan lave det, som jeg gerne vil, det som giver mening, og hvor jeg kan være mig selv hele vejen rundt."***

For nogle handler det om, at arbejde med et særligt emne, for andre handler det om muligheden for at bestemme selv, men fælles for dem gælder at gøre noget, der er meningsfuldt for lige netop dem.

8.2.4 Livskvalitet

De ovenfornævnte faktorer fremstår som værende grund til en forøgelse af livskvalitet. I kombinationen af at blive styrket fagligt og menneskeligt, at blive mødt som et ligeværdigt menneske, at få mulighed for at arbejde med sine ressourcer og noget man brænder for, har de oplevelse en forøgelse af livskvalitet. En deltager siger:

> ***"Mundvigen har lettere ved at gå op ad og gråvejrsdagene er mindre grå. Det [at have været i mikrolånsforløb] har betydet noget for mig, det har betydet noget for min familie, det har betydet noget for de klienter jeg hjælper igennem min virksomhed, og det har betydet noget for samfundet. Jeg er meget taknemmelig […] Følelsen af at være mig er bare helt helt anderledes. Og det at jeg stråler, det smitter jo positivt af på mine omgivelser… Det hele handler om livskvalitet."***

Denne deltager, men også de andre, peger på flere kvaliteter ved Mikrolån, som gør det til en værdifuld, effektiv og særlig beskæftigelsesindsats, som ikke kun har gavn for samfundet, i og med at flere bliver selvforsørgende, men også for det enkelte individ og dennes omgivelser.

9 Potentialet i tilgangen

Mikrolånsmodellen som den fungerer i Aarhus er på mange måder et unikt tilbud ift. andre tilbud. F.eks. har den almindelige virksomhedskonsulent i Jobcenteret ikke nødvendigvis i samme grad mulighed for at screene og vælge folk fra, som man gør i mikrolånsforløbet. Mikrolån er ikke for alle – det er de gængse beskæftigelsesindsatser derimod. Derfor bliver både projektmedarbejderen og deltagerne i mikrolånsforløbet sat i en privilegeret situation - det danner grundlag for en ny relation mellem borger og system, og som danner fundamentet for tilbuddet og tilbuddets resultater.

Opsummerende omkring tilgangen kan den formodentlig bedst beskrives som en motiverende empowermenttilgang, der har som mål at gøre borgerne selvhjulpne og selvforsørgende. Det er kendetegnende at det at komme i gang med et mikrolånsforløb efter mange år på offentlig forsørgelse, ofte vil blive oplevet som en væsentlig ændring i vilkårene og en stærk mulighed for på ny at kunne bestemme over eget liv. Deltagelse i mikrolånsforløb er helt selvvalgt, og screeningen til forløbet gør samtidig at borgeren både skal udvise og besidde en betydelig motivation, men også skal overbevise om egne evner og kompetencer. Ejerskabet til problemet med manglende beskæftigelse kan i mikrolånsforløbet ikke placeres hos andre (de andres skyld), og handlekompetencen bliver givet til borgeren selv. Dette medvirker på den ene side til selverkendelse, men også til et fornyet syn på behovet for at tilegne sig nye kompetencer.

Det er et grundelement i mikrolånsforløbene at projektlederen går tæt på deltagerne, skaber en tæt relation, men også løbende udfordrer, stiller krav og formulerer forventninger til, hvad der skal være på plads for at komme videre i forløbet. Fremfor et passivt forløb, hvor andre

definerer rammer og betingelser, er det borgeren selv, som skal udvikle sine planer og visioner for den virksomhed, som han eller hun gerne vil etablere. Dette forløb, hvor borgeren også bliver udfordret og testet er med til at give øget klarhed hos borger, men også i kommunen (f.eks. hvis borgeren bliver klar over at selvstændig virksomhed alligevel ikke er målet).

Det er vigtigt at understrege at det igennem hele forløbet fastholdes at beslutninger og nødvendige handlinger er borgerens eget ansvar. I tilgangen ligger en anerkendende forventning om at borgeren selv har nøglen til de ressourcer, som skal i spil. Afdækningen af drømmene og ressourcerne er en del af forløbet, men også afdækning og arbejde med de personlige barrierer er indeholdt i forløbet.

Netop for arbejdsledige borgere, der måske har svært ved at tilpasse sig forholdene på en almindelig arbejdsplads eller ikke helt passer ind i øvrige forløb og tilbud, men som har ideer og ressourcer, kan Mikrolån vise sig som en mulig vej til øget selvhjulpenhed og selvforsørgelse. For de borgere, der har været igennem de seneste forløb har det i hvert fald været tilfældet.

10 Reveiwets metode

Der har ved udarbejdelse af review været adgang til forskelligt skriftligt materiale om Projekt Mikrolån.

- Socialt Udviklingscenter SUS (2012): Evalueringsrapport: Projekt Mikrolån 2.0

Der er foretaget interviews med følgende:

- projektleder for Mikrolån, Steen Rehoff Larsen (flere interviews både som møder og telefoninterviews)
- 1 deltager fra mikrolån, som i dag lever af sin virksomhed
- 1 deltager fra mikrolån, som er selvforsørgende, men som ikke lever af sin virksomhed
- 3 deltagere fra mikrolån (gruppeinterview); én førtidspensionist, én som er deltidssygemeldt, men som ellers lever af sin virksomhed og én som aktuelt er med i mikrolån

De tre borgerinterviews er foretaget d. 31/01 2017 i kommunens lokaler på Jægergården. Interviewene havde en varighed på en time til halvanden. Rekrutteringen af borgere er sket ved, at projektlederen har videreformidlet kontaktoplysninger på de borgere, som over for ham har indvilliget i at stille op til interview.

Det er foretaget både enkeltinterviews og et gruppeinterview. Med enkeltinteviewet er det muligt at få et tættere og mere nuanceret billede af den enkelte borgers historie og forløb, med

gruppeinterviewet er det muligt at få flere borgeres historier i spil, men også at få deltagerne til at forholde sig til hinandens forskelligartede oplevelser og erfaringer fra forløbet samt deres holdninger *til* forløbet.

Ved begge interviewformer har der været samme struktur og formål. Deltagerne er blevet bedt om at forholde sig til situationen henholdsvis før, under og efter mikrolånsforløbet. Interviewene blev struktureret omkring følgende spørgsmål:

- Før: Hvor var borgerne før de deltog i mikrolån? Hvad var deres situation og hvorfor ville de være en del af mikrolån? Hvilke drømme og forventninger havde de og hvilke overvejelser gjorde de sig inden de blev en del af mikrolån?
- Under: Hvordan var forløbet struktureret og hvilke aktiviteter indgik? Hvad er deltagernes holdning til og oplevelse af forløbet? Hvad var henholdsvis godt og skidt, nemt og svært?
- Efter: Hvor er borgerne nu? Hvad har de fået ud af forløbet? Og er der sket en forandring eller udvikling hos dem eller i deres liv?

Derudover er deltagerne blevet bedt om at bidrage med anbefalinger til, hvordan forløbet kunne have været (endnu) bedre eller hvad/hvilke elementer, der er vigtigt, hvis andre kommuner ønsker at implementere mikrolån.

Interviewdeltagerne er blevet opfordret til at give deres personlige mening til kende. For at skabe rum til dette er de blevet anonymiseret (undtagen de som har indvilliget at indgå som case i reviewet).

I interviewene er der foretaget grundige noter undervejs. I reviewet indgår citater fra interviewdeltagerne. Disse citater kommer fra de skriftlige referater, og det kan forekomme, at deltagerne ikke er blevet citeret ordret.

Aarhus Kommune har stået for indhentningen af præsenterede kvantitative data, som er blevet leveret til SUS. Der har været mange begrænsninger i det leverede materiale. Det viste sig at være en kompleks opgave at udtrække data, blandt andet fordi kommunens systemer ikke er indrettet til at håndtere denne nye og anderledes beskæftigelsesindsats. Yderligere har opgaven været kompliceret af at Aarhus Kommunes datavarehus er blevet omlagt, hvilket har betydet at man igennem længere tid ikke har haft adgang til data. Derfor rummer tallene en vis usikkerhed og mange begrænsninger, om end projektlederen gennem sit kendskab til deltagerne har verificeret de oplysninger, som indgår i reviewet.

Som følge af vanskelighederne med at udtrække de ønskede data, er det kun lykkede at skaffe oplysninger om deltagerne fra forløb 3-6, og det er således kun disse der indgår i datamaterialet. Datamaterialet er blevet leveret til SUS i form af anonymiserede data, der

efterfølgende er søgt systematiseret og analyseret af SUS. Det viste sig ikke at være muligt at lave mere tværgående analyser, grundet karakteren af de leverede data.

På begrænsningerne i det tilgængelige datamateriale, synes det oplagt fremadrettet at sikre et større fokus på dokumentationen af borgernes forløb og projektets resultater. Med mere systematiske data om borgerne øges muligheden for at undersøge borgernes progression, og dermed også de eventuelle økonomiske gevinster af indsatsen.

11 Bilag: Borgercase

Maria

Maria er 40 år gammel og uddannet sygeplejerske og cand.mag. i religionsvidenskab og historie. Da hun blev færdiguddannet på universitet, blev hun sygemeldt med stress og depression. Perioden var præget af, at Maria var i tvivl om, hvad hun skulle. Hun havde på ingen måde lyst til at være gymnasielærer og ville slet ikke være sygeplejerske igen. Hun havde dog i mange år drømt om at blive selvstændig, men havde aldrig fået gjort noget ved det. Maria nævner denne tanke som en bisætning under et møde med sin sagsbehandler, som dog bider mærke i det, og som får Maria sluset ind i Mikrolån. Maria bliver en del af forløb 6, som starter i efteråret 2015.

Maria syntes, at Mikrolån lød aldeles spændende, men det kom også bag på hende, at der fandtes et sådant initiativ. Derudover var det berigende at opleve, at der var et tilbud, som passede til hende, og det kom faktisk bag på hende, at hendes ønske om at blive selvstændig blev taget alvorligt. Marias forventninger til forløbet var klare på forhånd; hun skulle have sit eget firma, hun skulle kunne bestemme over sin egen arbejdsdag og hun skulle arbejde med det, hun brændte for (at Maria i dag ikke lever af sit firma, men er vendt tilbage til jobbet som sygeplejerske, vender vi tilbage til).

Virksomhedsideen var at sælge sig selv som professionel omsorgsperson inden for ældreplejen, og denne virksomhed blev en realitet under mikrolånsforløbet. Maria husker forløbet som helt fantastisk, og hun synes, at de forskellige komponenter tilsammen udgør en god helhedsorienteret indsats.

De individuelle møder med projektlederen Steen gjorde Maria skarpere på hendes ide, og de hjemmeopgaver hun fik for, fik sat hende i gang. Derudover fremhæver Maria, at det er positivt, at forløbet blev tilpasset/skræddersyet til hende. Maria havde det bedst, når hun havde en følelse af, at hun lavede noget, og Steen var god til at sætte hende i gang. Derudover fik hun hjælp til at indse, hvad der er hendes stærke sider og svage sider, og hun fik arbejdet med de personlige udfordringer, som var en hindring for hende. Samtidig sidder hun i dag med følelsen af, at det er hende, der har gjort arbejdet, og at det er hendes egen fortjeneste. Hun havde dog brug for en, som kunne facilitere/muliggøre denne udvikling, og dette blev Steens rolle.

Maria blev i forløbet fagligt klædt på til at opstarte og drive en virksomhed, og blev også uddannet massør, som hun kunne drage fordel af i forbindelse med sin virksomhed.
Et andet højdepunkt under forløbet var det flerdages kursus, som Maria italesætter som tre dage, hun aldrig glemmer. Kurset gav Maria stor selvindsigt, og det var grundlag for stor selvudvikling. Blandt andet at komme sig oven på hendes periode med stress og depression. Hun lærte meget om sig selv, også at hun var stærkere og kunne mange flere ting, end hun

selv troede. Maria bruger stadig mange af de redskaber hun fik på kurset, og hun fortæller, at hun er blevet en stærkere, gladere og mere selvstændig og selvsikker person.

Det kollektive element har også været et positivt aspekt. Maria synes, at der på holdet var en gensidig accept af, hvem man var, og der var en samhørighed på holdet, dels fordi de alle havde udgangspunkt i en svær situation som en sygemelding eller lignende, dels fordi de alle havde et brændende ønske om at starte en virksomhed. Maria oplevede, at holddeltagerne ville hinanden det godt, og at de tog sig af hinanden.

I dag lever Maria ikke af sin virksomhed, hun arbejder derimod som sygeplejerske. Dette kan virke som noget af et nederlag, når det var Marias værste frygt, inden mirkolånsforløbet. Det er dog ikke sådan Maria ser på det. Netop fordi hun har været en del mikrolån, har hun fået fornyet tro på sig selv, sin situation og fremtiden. Hun kan derfor bedre holde sygeplejerske-jobbet ud nu, fordi hun ved, det ikke er det, hun skal for evigt. Selvom hun ikke kan leve af sin virksomhed, så eksisterer den stadig, og forhåbningen og målet er, at der stille og roligt skal komme mere gang i den. Maria tilskriver således mikrolånsforløbet, at hun ikke længere er på offentlig forsørgelse. Inden forløbet ville Maria have takket nej til stillingen, fordi hun var brændt ud i den type stilling, men efter forløbet og den selvudvikling hun havde været igennem, kan hun i dag se sin hverdag med helt andre briller.